

ИМОН БА ҚАЗО ВА ҚАДАР

[Тоҷикӣ – Тажикӣ – طاجيکيۃ]

Солиҳ Ол Толиб

2012 - 1433

IslamHouse.com

الإيمان بالقضاء والقدر

«باللغة الطاجيكية»

صالح آل طالب

2012 - 1433

IslamHouse.com

Ба номи Худованди бахшандаи меҳрубон

ИМОН БА ТАҚДИР

Ҳамд барои Худованд, ки ҳар чизро офарида, тақдироташро муайян намудааст ва бандагонашро мувофиқи ҳикмати худ тадбир кардааст.

Ва шаҳодат медиҳам, ки Муҳаммад банда ва фиристодаи ӯст. Вайро дар охири замон фиристод, то мужда ва тарс бидиҳад ва бо дастури ӯ даъват намояду чун чароғи равшан бошад.

Аммо баъд, эй мусалмонон, Аз чумлаи аркони имон ин бовар қадан аст ба қазову қадари Худо.

Пас бовар дошта бошед, ки Худованд ҳама чизро медонад, медонад ончиро, ки дар гузашта буд ва он чизеро, ки дар оянда мешавад. Ин ҳамаро мучмал ва муфассал медонад, чизе дар осмону замин аз ӯ пӯшида нест.

Худованд фармудааст:

﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعَلْمُ مَا تَوْسُوْسُ بِهِءِ نَفْسُهُۥٓ ﴿١٦﴾﴾ [سُورَةُ ق ١٦]

«Ва дар ҳақиқат, мо инсонро офаридаем ва медонем, ки нафсаш ба чи васавасаҳо мекунад» (Қоф 16).

Бояд ба пурраги ва паҳноии илми Худо имон дошта бошед ва бовар кунед, ки ӯ аз ҳама чиз огоҳ аст ва ҳамаро зери назорат қарор додааст. Ӯ дар Лавҳулмаҳфуз панҷоҳ ҳазор сол пеш аз офариниши осмонҳо ва замин ҳар чизеро, ки то рӯзи қиёмат сар

мезанад, сабт карда буд. Аввалин чизеро, ки Худованд офарид, қалам буд. Худованд барояш фармуд: Бинавис. Гуфт: Парвардигорам чиро нависам? Гуфт: Бинавис ҳар чизеро, ки мешавад.

Пас дар ин лаҳза ҳар он чизеро, ки то рӯзи қиёмат шуданист, муайян намуд.

Худованди фармудааст:

﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ [سُورَةُ الْحَجِّ ٧٠]

«Оё намедони, ки Худованд медонад он чи дар осмонҳо ва замин аст. Ин ҳама дар китоб аст. Ҳамоно ки ин кор барои Худо осон аст» (Ҳаҷ 70).

Боз Худованд фармудааст:

﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ [سُورَةُ الْحَدِيدِ ٢٢]

«Ҳе мусибатҳое дар замин ва ё дар худи шумо рӯх намедихад, магар дар китоб аст пеш аз он ки онро пайдо кунем. Ҳамоно ки ин амр барои Худо осон аст» (Ҳадид 22)

Эй мусалмонон, ба хости Худованд дар умуми мулкаш имон оред. Зеро чизе дар осмонҳо ва замин вучуд надорад магар ҳама мулки Худованданд. Ӯ фармудааст:

﴿وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾﴾

[سُورَةُ الْمَائِدَةِ ١٧]

»Аз барои Худованд аст мулки осмонҳо ва замин ва ончи дар онҳост. Ва ӯ бар ҳама чиз тавоност» (Моида 17)

Ҳеч чиз дар мулки ӯ аз хоҳишу иродааш берун нест. Мулк ва калиди осмонҳо ва замин дар дасти ӯянд. Ҳеч осони ва саҳти, ҳаросу амон, саломатию бемори ва бешу каме ҳосил намешавад магар бо хости Худованди субҳон.

Эй мусалмонон, имон дошта бошед, ки ҳама чизро ки дар осмонҳо ва замин аст, офаридаи Худост.

﴿اللَّهُ خَلِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿٦٢﴾﴾ [سُورَةُ الزَّمْرِ ٦٢]

«Худованд ҳама чизро офарида ваколати ҳамаро дар даст дорад» (Зумар 62)

Худованд фармудааст:

﴿وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾﴾ [سُورَةُ الصَّفَاتِ ٩٦]

«Худованд шуморо ва ҳар чизро ки медонед, офаридааст» (Софот 96)

Худованд офарандаи осмонҳою замин, тадбирсози онҳо ва офарандаи инсоню тадбирсози ӯст. Инсон азму ирода ва қудрату амалро дорост ва он ки дар инсон ин азиматро гузошта барояш ин тавонро додааст, Худованди бузург мебошад, ки агар меҳост

фикрро аз ӯ мекашид, пас иродааш бекор мешуд ва агар мехост тавонашро мебардошт ва дигар коре карда наметавонист.

Эй мусалмонон, имон ба қадари илоҳи яке аз аркони шашгонаи имон аст, ки имон бе он пурра намешавад, вале он барои инсон ҳуҷҷат намешавад, ки корҳои гуноҳро анҷом диҳад ва ё дар адои вочиботу тарки мункарот сусти намояд. Баёни ин кор чунин аст, ки Худованд барои ирода намудан ба инсон ақл ва барои кор кардан қудраташ додааст. Агар аз инсон ақдро гирад, дигар ӯро барои кардани гуноҳ ва тарки вочиб азоб намедиҳад ва агар аз инсон қудрати кардани кореро бигирад, дигар ӯро барои накардани он кор азоб намедиҳад. Аз ин рӯй барои кардани гуноҳ ва накардани вочибот қадарро далел овардан далели пуч ва бекор аст. Худованд онро дар китоби худ ва ақлу воқеият низ онро ботил медонад. Худованд фармудааст:

﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ

عَزِيزًا حَكِيمًا﴾ [سُورَةُ النِّسَاءِ ١٦٥]

«Расулони муждарасон ва бимдиҳанда, то барои мардум бар болои Худованд баъди омадани расулон ҳуҷҷате намонад» (Нисо 165)

Агар тақдир ҳуҷҷат буд, он бо омадани Паёмбарон бардошта намешуд. Зеро тақдир баъди омадани пёмбарон ҳам собит модааст. Худованд фармудааст:

﴿سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاءُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ
كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّىٰ ذَاقُوا بَأْسَنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَوْلَا أَنْ
تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ ﴿١٤٨﴾﴾ (سُورَةُ الْأَنْعَامِ ١٤٨)

«Ононе, ки ширк варзиданд, меғўянд агар Худованд меҳост на мо ширк меварзидем на падарони мо ва на чизеро ҳаром мевардонидем. Ба ҳамин сурат, гузштагон ҳам тақзиб карда буданд, то ин ки азоби моро чашиданд. Бигў, оё шумо ягон манбаи илмие доред, пас барои мо берунаш мекунад. Шумо танҳо аз хаёлот пайрави мекунад ва шумо танҳо дурўғи маҳз меғўед» (Анъом 148)

Агар ба тақдир далел овардан баҳонаи дуруст ва узрхоҳии рост мебуд, ҳаргиз Худованд онҳоеро, ки аз тақдир барои ширкшон далел меоварданд, азоб намедод. Зеро Худованд касеро зулм намекунад. Барои кардани бадиҳо ва тарки воҷибот аз тақдир ҳучҷат овардан далели беасос аст, ки ақл онро қабул надорад. Зеро, он касе ки тақдирро далел мекунад, тақдирро намедонад то мучиби он ҳукм барорад. Чи гуна далел мекунад чизеро, ки дар кори ӯ таъсир надорад? Чизе дар кори фобил таъсир намерасонад, магар дар сурате, ки аз он огоҳ бошад. Агар фарзан касе ба касе таҷовуз кунаду молу мулкашро бигирад ва боз даъво намояд, ки ин ҳама ба қазо ва қадари илоҳист мардум ин эътизори ӯро қабул намекунанд.

Ҳуччатрони бо қазо ва қадар дар кардани корҳои гуноҳ ва тарки воҷибот ҳуччатест, ки воқеият онро инкор менамояд. Ҳар касе шунид, ки дар фалон мусобиқа мукофоте муайян шудааст, барои дарёфти он талош меварзад ва ӯ мутмаин аст, ки дарёфти он танҳо ба қазо ва қадари илоҳи рӯҳ медиҳад, вале бо тамоми ҳастияш кӯшиш намуда, аз тамоми асбоб истифода мебарад. Барои расидан ба он дар чояш наменишинад. Пас, чаро он чизеро, ки Худованд фармудааст, иҷро намекунад, бо вучуди он ки тавони иҷрои онро дорад ва мутмаин аст, ки иҷрои он мучиби духули ҷаннат ва дарёфти ризои Худованд мегардад ва боз тақдирро далел меорад? Чаро барои расидан ба ҷаннат намекушад, ҳамчуноне ки барои дарёфти вазифа ва рӯзгораш дар дунё талош мекунад?

Мо дар рӯзҳои имтиҳон толибилмонеро ба умеди комёби мебинем, ки шабҳо бедорҳои намуда, рӯзҳо кӯшиш мекунад, то бештар такрор карда дар имтиҳонот муваффақ шаванд.

Мо ягон нафари онҳоро намебинем, ки қасди комёби дошта бошад, аммо такрорро як тараф монда аз қазо ва қадар далел оварад. Чи гуна инсон он чизеро, ки Худованд иҷрои онро воҷиб кардааст, тарк мекунад, дар ҳоле ки медонад он амал ӯро ба ризои Худо ва ҷаннат мерасонаду боз аз қазо ва қадар ҳарф мезанад.

Мо аҳёнан мебинем, ки нафаре аз хӯрдани баъзе хӯроқҳое, ки ба саломатияш зарар доранд худдори мекунад, дар ҳоле ки нафасаш хӯрдани онро талаб менамояд. Чаро ин шахс аз қазо ва қадар далел намеоварад ва он таоми зарароварро намехӯрад? Аммо дар кардани корҳои гуноҳ, ки он ҳам барояш зарар меоварад аз қазо ва қадар далел меоварад? Ҳар инсон оқил агар ба воқеият назар афканад ва корҳоро бо ақли худ бисанҷад, яқин мегардад ки инсон барои он корҳо, ки бо ихтиёри худ анҷом додааст, дигар баҳонае оварда наметавонад ва аз қазо ва қадар далел овардани ӯ далели ботилест, ки чунончи гуфтем, танҳо аҳли ботил ва мутаққабирон онро меоранд.

Аммо корҳои беихтиёри монанди марғу бемори, ё дар болои инсон чизе меафтаду ӯ ҳалок мешавад ва монанди он, инҳо ҳам корҳои ҳастанд, ки инсон ихтиёр надорад.

Барои ҳамин Худованд ӯро барои ин корҳо қазо намедихад. Ин аст, ки Худованд девонаро барои корҳои кардааш қазо намедихад ва инсонро агар ба фаромуши ва ё хатоги коре кунад, мавриди азоб қарор намедихад. Зеро дар ин корҳо онҳо ихтиёр надоранд, ҳатто агар ҳаром будани онро донанд.

Паёмбар (с) гӯфт: "Дар ҳақиқат, Худованд аз болои умматони ман хатокори, фаромуши ва корҳои

маҷбуран кардаашонро бардошта аст" (ривояти Ибни Моча).

Мурод аз бардоштан дар ин ҳадис бардоштани гуноҳ ва азоби рӯзи қиёмат аст. Аммо дар дунё агар дар ҳаққи дигарон таҷовуз карда бошад, ба ҷавобгари кашида мешавад. Агар девона ва ё хурдсоле дар моли касе зарар оваранд, арзиши онро аз моли худӣ ӯ ва ё аз моли соҳибонаш ситонида ба ҷабрдида дода мешавад. Бардоштан маънои онро надорад, ки ҳаққи дигарон ҳам зоеъ шавад.

Аммо ҳаққи Худованд ҳам дар дунё ва ҳам дар охират бахшида мешавад. Ин ҳама ба мо аз раҳмат, меҳрубони ва сабӯковарии Худованд аст.

Эй бандагони Худо, доништа бошед, ки аз бузуртгарин самараи имони ба қазо ва қадар ин дуруст шудан ва комил шудани имони шахс аст. Зеро бо ин инсон имонашро комил ва аркони онро пурра менамояд. Аз ҷумлаи самараи дигари имони ба қазо ва қадар ин оромдили, хотирҷамъӣ ва осудаҳолист дар ин дунё, ба хоса чун инсон бо мушкилоти зиндаги дучор мешавад. Зеро банда медонад, ки ҳар чи бар сараш меояд, имкон надошт, ки онро набинад ва ончи аз сараш дур шавад, имкон надошт, ки бар сараш биёяд. Бо ҳамин беташвиш умр ба сар мебарад. Аммо он кас, ки ба ин имон надошта бошад, вақто бар сараш мусибат меояд ва ё маҳбуберо аз

даст медиҳад, ғам мехӯрад, ноором мегардад, фарёдҳо мекунад, зиндагиашро сиёҳ карда, ҳатто ба худкуши даст мезанад.

Дар ин замона чунин корҳо бисёр ба мушоҳида мерасанд, ки мардону заноне, ки ба қазо ва қадар имон надоранд, худкуши мекунанд. Онҳо аз воқеияти худ мегурезанд ва ноумедие онҳоро фаро гирифта ба оянда бо чашми бад менигаранд.

Худованд хабар додааст, ки он касе ба қазо ва қадар имон дошта бошад, дар ҳолатҳои саҳти устувор истода, дар балоҳо сабр мекунад, аҷру савоби ин мусибатро интизор мешавад, бо ин мусибаташ барои ӯ хайр ва оқибаташ нақў мегардад. Худованд фармудааст:

﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾﴾ [سُورَةُ التَّغَابِينِ ١١]

«Ва ҳеҷ мусибате намерасад магар бо дастури Худованд. Ва ҳар ки ба Худо имон оварда аст, Худо дилашро ҳидоят мекунад ва Худованд бар ҳама чиз доно аст» (Тағобун 11)

Алқама мегӯяд: Мурод аз он кас мардест, ки мусибате бар сараш омадаст ва ӯ медонад, ки он аз назди Худованд аст ва сабр намуда таслим мешавад. Маъноии ояти карима чунин аст, ки ҳар киро мусибате расад ва бидонад, ки он аз назди Худованд аст, Худованд дар тақдир чунин навишта будааст, пас

сабр намуда ихлос намояд, Худованд дили ўро ҳидоят карда, дар ивази чизи аз дастдодааш барояш ҳидояти қалб ва яқинии содиқро мебахшад. Гоҳо дар ивази чизи рафта барояш монанди он ва ё беҳтар аз онро медиҳад. Чунончи Худованд фармудааст:

﴿وَلَتَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ ۗ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٥﴾ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿١٥٦﴾﴾ [سُورَةُ

البقرة ١٥٥-١٥٧]

«Ва ҳар оина, мо шуморо ба андак тарс, гуруснаги ва нуқсоне дар амволу ҷонҳою мевачот месанҷем. Ва собиронро мужда расон, ононеро ки чун бар сари онҳо мусибате омад, гўянд мо аз Худо ҳастем ва мо ба сўйи ў равонаем, онҳоянд ки бар сарашон салавоту раҳмати Худо мерезад ва онҳоянд роҳёфтагон» (Бақара 155-157)

Боз Худованд фармудааст:

﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلٍ أَنْ نَبْرِأَهَا إِنَّا ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾ لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾﴾ [سُورَةُ الْحَدِيدِ ٢٢-٢٣]

«Ҳеҷ мусибате болои замин ва дар худи шумо намерасад, магар он дар китоб аст пеш аз он ки онро пайдо кунем.

Албатта, ин барои Худованд осон аст, то ки шумо барои чизи аз дастдода ғам нахўред ва ба ончи дода

шудаед шоди накунед. Ва Худованд ҳар мутаққабри фаҳркунро дӯст намедорад» (Ҳадид 22-23)

Худованди субҳон ба мо хабар додааст, ки ҳар мусибате дар болои замин ва ё дар ҳуди онҳо рух медиҳад, тақдиркардаи ўст ва пеш аз сар заданаш дар Лавҳулмаҳфуз дарҷ шудааст.

Баъди ин Худованд ҳикмати хабар додани моро баён намудааст, ки дилҳои мо ором гашта даҳшат зада набошем, вақти мусибат афсӯс нахӯрем, бо неъматҳои расида хурсандии беҳуда накунем, аз имтиҳони Худо эмин набошем ва фикри оқибатро кунем. Балки бояд дар вақти саҳтиҳо ва осебҳо сабр намуда дар вақти хушию хуррами сипосгузор бошем. Иқрима мегӯяд: "Ҳама кас ғаму андӯҳ дорад, вале бояд ба хурсандиҳо шукр гӯем ва дар ғамҳо сабр намоем. Ин маънои онро надорад, ки сабабҳои ҷалб кардани хайр ва дур намудани бадиро қор нафармоем. Вале дар баробари ба тақдир имон доштанимон бояд сабабҳои низ риоя намоем".

Худоё, салавоту салом, ва баракату неъматҳои бар Паёмбарамон Муҳаммад ва хонадону ҳамсарони ӯ фирист.